

Strenge Tider.

Foruden af Misvækst og Uaar led Befolkningen undertiden frygteligt af Vintre med lang og haard Frost. Boligernes Indretning gjorde det ikke let at holde Kulden ude; der var alt for mange Steder, hvor den kunde trænge ind, og de Kakkellovne, man havde dengang, forslog ikke. Var det tilmed i brændselsfattige Egne, maa Beboerne have lidt ubeskriveligt, for hvor skulde de faa Ildebrændsel fra, hvis der ikke var Skov eller Moser til Byen, hvor de kunde bjerge det fornødne.

De gamles Lemmer var ikke alene blevet stive af Slid, men ogsaa Gigten maa have kunnet mærkes paa dem. Naar Nordenvinden pib, saa det gik gennem hele Huset, eller Sneen feg ind ad Smaaaabninger og Sprækker, kunde det rigtig gyse i de gamle Mennesker, som var blevet for udslidt til, at de kunde arbejde sig til Varmen; der var intet andet at gøre end at krybe sammen om Kakkellovnen og haabe paa, at der snart kom bedre Tider.

Men ogsaa for de unge og raske kunde det være besværligt nok, naar det faldt i med Kulde og stærkt Snefog, og hvad de under saadanne Forhold har maattet udstaa, faar man et Indtryk af ved at se, hvad der berettes fra Sallingelunde i Aaret 1799:

Et smukt Exempel paa Bøndernes Betænkenhed i denne besværlige Vintertid:

Udi Sallingelunde i Salling Herred her i Fyen, 2 og en Fierdedeel Mile fra Faaborg, paakom det, Løverdagen den 2den Febr., sidstleden, at en Gaardmands Kone skulde føde. Alle Veie og Gange mellem Gaarde og Byer vare tilfrydede, med Vanskelighed fik de en gammel Kone hentet i Nærheden, som tilforn havde betjent Barselkoner; men denne kunde med al sit Arbeide ikke forløse Konen.

Med megen Besværlighed fik de om Søndagen hentet igiennem Sneebunkerne en anden Jordemoder 1 Miil borte fra. Denne anvendte al sin Flid og alle, maaskee for mange, Kræfter, men kunde ikke frembringe Fosteret; Konen var smertefuld og udmattet. Hun, Manden og Omværende ønskede nu hiertelig at kunde faae hentet den i saa mange Aar blandt dem bekiendte Accoucheur, Chirurgus og Postmester Hempel i Faaborg; men der saaes ingen Muelighed, da alle Veie og Byer vare med Sne tilspærrede og Snefoget vedvarede endnu paa det stærkeste.- Konens Livsfare og Mandens store Bekymring gik Byefolkene til Hierte, og 11 Mænd og Karle af Sallingelunde og Salling Bye besluttede at forsøge, om de kunde arbejde sig igiennem til Faaborg.

2127

Vogn, Slæde eller Heste var det umuligt at føre igiennem; forsynet med Øseskovle gik de endog mod Natten, Mandag Aften Kl. 8 fra Sallinge, arbeidede sig møisommelig igiennem Sneen over vildsomme Marker, uden at finde Vei eller Stie; de naaede dog til Byen og Gaarde, hvor de toge sig nogen Hvile; men længere ud paa Natten, da de kom længere bort i de dem ubekiendte og vildsomme Marker, kunde de ikke finde videre frem; næsten 3 Timer vare de forvildede, udmattede og nær ved at overgive sig og at maatte omkomme.

Endelig begyndte Dagen at frembryde, de arbeidede sig igiennem og kom til Faaborg Kl. halv 8 om Morgen. Chirurgus Hempel, skjønt nu gammel og svagelig Mand, sagde: "Har saa mange vovet Livet, for at redde; jeg er pligtig at vove mit.- Kommer jeg, efter de Omstændigheder jeg hører, kuns ikke for sildig.- Men gjør saa hastig Anstalt som I kan til Befordring, og strøb, om I kan bringe mig igiennem.

Vognmands-Befordring var nu ikke at faae for gode Ord og Penge. Ingen torde vove sig ud med Folk eller Heste; de gode Bønders Beklagelse og Vemodighed derover hørt, og strax kom tvende unge Købmænd af Faaborg, pleiede og opmuntrede dem, tilbød dem al muelig Hielp og Foranstaltning. Den ene, Simon Hempel, lod sin Karl spænde sine Heste for Chirurgus Hempels lille Kaneslæde, som var let baade at drage og bære; Simon Ploug lod sin Karl spænde sine Heste for sin Slæde med en blot Fiel i Midten, hvorpaa saa mange af Bønderne, som kunde rummes, kiørte foran, og nogle stode paa Kanen, saa at de kunde følges ad, og Mandskabet faae Hvile imellem Arbeidet, da de ellers ikke kunde udhælde Retouren. Veien til og fra Faaborg var med biergehøi Sne aldeles tilsperret. De kiørte afsted over Tofter og Møllendam, og siden arbeidede sig møisommelig igiennem under bestandig stærkt Sneefog og skarp Østenvind. De naaede den første Miil ved Østerhæsing hos en udfløttet Bonde. Denne gav dem friske Heste.- De 11 Mænd havde paa deres Udtog givet Bønderne, hvor de kom forbi, deres Årinde tilkiende, og nu stode Bønder og Karle ved Byer og Gaarde beredte, til at følge og hielp de Reisende frem. Fire Steder gaves dem friske Heste. De førte dem igiennem deres Hauger, Tofter og hvor best var; de fulgte dem, forsynede med Skovle, Øxer, Jernstænger m.v., førte dem over dybe Grøfter, høie steenhaarde frusne Grøftevolde, som de maatte brække Hul paa med Jernstængerne, over Gierder, hvor de med Øxerne maatte hugge Stavrene itu; mange Gange maatte Hestene spændes fra, Tøiet af dem, og føres en efter anden over, og Slæden bæres over; krydsede dem saa frem over høie Bierge, Dale, og

213 X

ofte over Sneedynger, hvor Hestene sank i til Ørerne, undertiden maatte baade Lægen og hans Førere gaae over Sneedriver, hvor de sank saa dybt ned, at de stode Fare for at blive der. Især ere de nye Veie, hvor Udskiftning er skeet, aldeles upassable, ganske med Sneebierge tilfyede.

Endelig overvandt de alle Vanskeligheder og Farer, og naaede i 3 Timer til Gaarden i Sallingelunde. Her blev stor Glæde ved Lægens Ankomst; men, desværre! alle de brave Folks Flid og Møie var forgjæves anvendt; Hielperen kom for sildig; den ulykkelige Kone laae allerede i Dødens Kampe. Med al Jordemødrenes Arbeide og Anstrængelse havde de intet Got udrettet; Moderen var beskadiget og i fuld Koldbrand, Pulsen næsten borte; urørt hensov hun en halv Time derefter.- Nogle af de samme brave Bønder, som nu kiendte noget til Touren, og flere friske Bønder befordrede Lægen tilbage samme Dag med lige Møie og Fare.

De retskafne Folk fortjene vist nok, om ikke anden Præmie, saa dog samme Ære og Ros, som om Øiemedet var bleven opnaaet: at redde Konen Liv.

Til Ære for Menneskeligheden fortjener det og ved denne Lejlighed at anmærkes, at den i de ældre Tider herskende Fordom: ikke at ville i vanskelige Fødselstilfælde, lade sig betiene af Mands-Accoucheurer, da de Fødende hellere tilsatte deres egne og Fosterne Liv, er nu saa vel forsvunden, at man jævnlig seer endog Bønderne i deres Koners Fødselsnød at ile efter Accoucheurer, og at Naboe- og Genboe-Bønder strax ere færdige for hinanden at jage afsted med Heste og Vogne, saa at ofte paa hver Miil ere udstædte 4 & 5 friske Heste og Vogne til Rede, og i en utrolig Hast bringer ham tilstæde."

Den døde Kone var Gaardmand Mads Rasmussens Hustru, Mette Rasmusdatter, der blev begravet 12. Februar, 39 Aar gl.